

	Силабус освітнього компонента «УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ» Галузь знань: А Освіта Спеціальність: А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) предметною спеціальністю А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Освітня програма: Середня освіта (Історія) мова навчання: українська Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Рік навчання: 2025-2026 Семестр: I (денна форма), 1 і 2 (заочна форма)
Структурний підрозділ	Кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін
Викладач: 	ПІБ: Федьков Олександр Миколайович Посада: професор, завідувач кафедри археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін Науковий ступінь: доктор історичних наук Вчене звання: професор E-mail: san.fedkov@kpnpu.edu.ua Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра археології, спеціальних історичних і правознавчих дисциплін Профайл викладача: https://kaf-asipd.kpnpu.edu.ua/?page_id=325
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnpu.edu.ua/course/view.php?id=25465
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	4 кредити ЄКТС / 120 год.
Мова викладання	Українська
Форми навчання	денна, заочна
Політика дисципліни	Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в К-ПНУ імені Івана Огієнка (нова редакція)» https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view Неформальна/інформальна освіта. Визнання К-ПНУ ім. Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному

	університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)». https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	У межах курсу «Українська історіографія» будемо вивчати процес становлення та розвитку української історичної науки – від перших спроб осмислення минулого до формування сучасних наукових шкіл і напрямів. Основна увага приділятиметься еволюції історичного мислення, ролі провідних учених та інституцій у розвитку історичних знань, а також змінам теоретико-методологічних підходів у вітчизняній історіографії. Важливою складовою стане аналіз джерелознавчої бази історичних праць, дослідження принципів побудови історичних концепцій, особливостей організації наукової діяльності та функціонування системи історичної освіти в Україні.
Чому це треба вивчати?	Вивчення української історіографії є необхідним для розуміння шляхів становлення національної історичної науки, еволюції історичного мислення та наукових підходів до вивчення минулого України. Це сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти навичок критичного аналізу історичних праць, вмінню оцінювати історичні концепції у контексті часу їх створення, а також усвідомленню ролі українських учених у розвитку світової історичної думки.
Яких результатів можна досягнути?	<u>Очікувані результати навчання з дисципліни.</u> ПРН 03. Володіти знаннями з української історіографії. ПРН 05. Застосовувати наукову критику до аналізу досліджень, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з регіональної, національної та всесвітньої історії. ПРН 06. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та інтерпретувати результати, створювати моделі та вивчати їхню дієвість. ПРН 19. Уміти планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження. ПРН 20. Уміти репрезентувати результати авторського наукового дослідження, аргументувати та контраргументувати в процесі дискусії.
Як можна використати набуті знання та уміння?	<u>Інтегральна компетентність.</u> Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та / або проведення досліджень за предметною спеціальністю Середня освіта (історія та громадянська освіта) і характеризується невизначеністю умов, критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань, доносити власні знання, висновки та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до здобувачів освіти в закладах загальної середньої, фахової передвищої освіти, продовжувати навчання з високим ступенем автономії. <u>Загальні компетентності.</u> ЗК 01. Володіння навичками критичного мислення.

	ЗК 02. Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію. ЗК 03. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 04. Здатність до особистісного і професійного розвитку. ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 07. Здатність проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності. ЗК 08. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 09. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), що полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів. ЗК 10. Здатність працювати в міжнародному контексті. <u>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.</u> СК 03. Здатність аналізувати основні тенденції розвитку української історіографії, застосовувати їх здобутки у власних історичних дослідженнях. СК 05. Розуміння наукових основ певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у регіональному, національному, європейському та світовому контекстах. СК 06. Набуття цілісного уявлення про природу, закономірності, суть, особливості та принципи і методи історичного пізнання, способи й прийоми їх застосування в професійній діяльності та практиці історичних досліджень. СК 19. Оволодіння теоретичними основами наукового дослідження, навчальним матеріалом базових дисциплін, оперування інформаційною базою (джерела та наукова література) предметної області дослідження та її аналітична й критична обробка для успішного виконання кваліфікаційних робіт. СК 20. Здатність до презентації результатів наукового дослідження, аргументування та обґрунтованого відстоювання своєї позиції в процесі дискусії під час публічного захисту кваліфікаційної роботи.
Зміст дисципліни	Вступ до «Української історіографії». Історична думка періоду Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Історичні знання на українських землях у литовсько-польську добу. Українська історіографія в козацько-гетьманські часи (друга половина XVII – XVIII ст.). Історична наука на початку українського національного відродження (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Українська історіографія у другій половині XIX – на початку XX ст. Народницький напрям. Михайло Грушевський в українській історіографії. Новітня українська історіографія (1919–1939 рр.) Державницький напрям. Українська історична наука у 1940-і – 1980-ті рр. Сучасна українська історіографія (з 1991 року дотепер).
Методи навчання	Словесні методи навчання (лекція, бесіда); інтерактивні методи навчання; практичні методи навчання (виконання творчих завдань, підготовка доповідей, презентацій); проблемний виклад матеріалу; дослідницький метод навчання.

Рекомендована література**Основна література:**

1. Федьков О. Українська історіографія. Плани семінарських занять для студентів денної та заочної форм навчання з методичними рекомендаціями до них. Кам'янець-Подільський: КПНУ ім. І. Огієнка, 2018. 47 с.
2. Історіографічна класика. Антологія української історичної думки XIX – XX ст. / Відп. ред. і авт. вступ. слова В. Смолій; авт. супровідних статей, укладач приміток, коментарів, покажчиків і бібліографії О. Ясь. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2020. 600 с.
3. Калакура Я. Українська історіографія. Курс лекцій. Вид. 2-е, доп. Київ: Генеза, 2012. 512 с.
4. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
5. Пархоменко В.А. Історіографія історії України.: Навчальний посібник. Миколаїв, 2022. 152 с.
6. Яремчук В. П. Українська історіографія: суспільно-політична історія: посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. 288 с.

Допоміжна література:

1. Федьков О. Діяльність соціал-демократа Юрія Ларіна в Україні у 1906–1907 рр.: екстремальна біографія // Український історичний журнал. 2022. № 3. С. 176–193.
2. Федьков О. Православна церква на Поділлі у 1920–30-ті роки: сучасна українська історіографія // Старожитності Лукомор'я. 2022. № 5 (14). С. 60–70.
3. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики. *Історіографічні дослідження в Україні: Зб. наук. пр.* 2014. Вип. 25. С. 95-113.
4. Журба О.І., Литвинова Т.Ф. Українська історіографія: від етнічної до культурологічної репрезентації. Історія та історіографія в Європі. К., 2016. Вип.5: Україна в XX-XXI століттях: на шляху гідності і свободи. С. 118-125.
5. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. Львів: Львівський державний університет ім. Ів. Франка, 1999. 226 с.
6. Зашкільняк Л. Українська історіографія, постмодерн і національний гранд-наратив. *Вісник Львівського університету. Серія історична.* 2019. Спецвипуск. С. 801-812.
7. Калакура Я. Антропоцентризм і соціокультурний підхід як складники цивілізаційного осмислення історії України. Київські історичні студії: науковий журнал. 2020. № 2 (11). С. 69-80.
8. Калакура Я. Зміна поколінь істориків як методологічний та світоглядний діалог в українській історіографії (кінець XIX – перше двадцятиріччя XXI ст.). *Український історичний журнал.* 2020. Число 4. С. 137-154.
9. Калакура Я. Українська історіографія на переломі : від методологічного монізму до європейських орієнтирів: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2022. 464 с.
10. Плохій С. Українська Кліо : Нариси про історію, істориків та пам'ять. Друге вид. Київ: ТОВ «Вид-во «Кліо», 2022. 352 с.

11. Полонська-Василенко Н. Українська історіографія. Мюнхен: Український вільний університет, 1971. 114 с.
12. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. Київ: К. І. С., 2012. 400 с.
13. Удод О., Ясь О. Культурний простір української історіографії у світлі радянської та соціокультурних трансформацій ХХ – початку ХХІ ст. / за ред. В. Смоля. Київ: НАН України, Ін-т історії України, 2020. 400 с.
14. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія / за ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2004. 406 с.
15. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. / відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. Ч. 1. 587 с.
16. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. / відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. Ч. 2. 650 с.
17. A Laboratory of Transnational History Ukraine and Recent Ukrainian Historiography Edited by Georgiy Kasianov and Philipp Ther. Budapest New York: Central European University Press, 2009. 310 p.
18. Pashkovskaia T. The Post-Soviet Ukrainian Historiography: The New Canon of National History. *Humanitarian and pedagogical Research*. 2021. № 5. P. 101-109.
19. Semerhei N. Unity as a Component of the Development of National Identity of Ukrainians in the Second Half of the 19th – the First Third of the 20th Century: Modern Historiography. *Eminak: Scientific Quarterly Journal*. 2019. № 4 (28). P. 197-206.
20. Stepanchuk Y. Melnychuk T. The Concept of «Ukraine» Evolution in Early Modern Times in Modern Ukrainian Historiography Coverage. *East European Historical Bulletin*. 2021. № 18. P. 229-238.
21. Zayarnyuk A. Historians As Enablers? Historiography, Imperialism, and the Legitimization of Russian Aggression. *East / West: Journal of Ukrainian Studies*. 2022. Vol. 9. № 2. С. 192-201.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського
URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України
URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
3. Сайт Інституту історії України НАН України.
URL: <http://history.org.ua/uk>
4. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень.
URL : <https://niss.gov.ua/>
5. Сайт Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. URL: <http://archeos.org.ua/>

	6. URL: http://www.historians.in.ua/ – Historians 7. URL: http://www.loc.gov/ – Бібліотека Конгресу США 8. URL: http://chtyvo.org.ua/ – Чтиво. Електронна бібліотека 9. URL: http://litopys.org.ua/ukrmova/um40.htm – Ізборник. 10. Платформа онлайн курсів «Prometheus». URL: https://prometheus.org.ua/ .			
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Денна форма: лекційні заняття (22 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (78 год.). Заочна форма: лекційні заняття (10 год.), семінарські заняття (10 год.), самостійна робота (100 год.).			
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 40 балів, модульна контрольна робота – 20 балів. Підсумкова оцінка є арифметичною сумою балів за поточний контроль, модульну контрольну роботу та екзамен.			
	Розподіл балів, які отримують студенти			
	Поточний і модульний контроль – 60 балів		Екзамен	Сума балів
	Поточний контроль	МКР		
	40	20	40	100
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12. Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:			
	Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання	
	Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.	
2		Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою		

			викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
		3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
		5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
		6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно

			відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
		8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
		9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони;

			може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
		11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

		12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	<u>Відвідування занять.</u> Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в К-ПНУ імені Івана Огієнка (нова редакція)»: URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view		
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота.		
Підсумковий контроль	Екзамен		
Локація	Згідно з розкладом https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat/		